

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ендокринологія

Освітня програма   Лабораторна діагностика

(скорочений термін навчання)

Спеціальність   091 Біологія

Освітній рівень   бакалавр

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8 від “25” лютого 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ендокринологія
Викладач (-і)	Івасюк Ірина Йосипівна
Контактний телефон викладача	0505140193
Е-mail викладача	kfa@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	90 год (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Ендокринологія є наукою про будову і функціонування залоз внутрішньої секреції, вироблюваних ними гормони, способи їх утворення та вплив на організм людини. Поняття про залози внутрішньої секреції вперше було сформульовано німецьким натуралістом і фізіологом І. П. Мюллером в 1830 році.</p> <p>Становлення ендокринології в окрему галузь медичної науки, а також її розвиток відбувся в кінці ХІХ-початку ХХ століть. У період становлення цієї науки з'явилися перші роботи, що описують симптоми таких захворювань: цукровий діабет, Базедова хвороба, ендемічний зоб.</p> <p>У процесі клініко-хімічних досліджень було зроблено висновок, що залози внутрішньої секреції функціонують НЕ розрізнено, а пов'язані в єдину систему.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета: враховуючи загально-біологічне значення ендокринології, як науки про залози внутрішньої секреції та гормони, які вони продукують, викладання цієї дисципліни студентам Інституту природничих наук має за мету ознайомити студентів: із будовою та функцією ендокринної системи; з механізмами гормональної регуляції та інтеграції функцій в організмі людини; з причинами ендокринних порушень та їх профілактикою.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подати необхідні сучасні дані з основ ендокринології, як науки про залози внутрішньої секреції та гормони, які ці залози продукують; - викласти основні відомості по анатомії, фізіології ендокринної системи; - ознайомити студентів з механізмом дії гормонів; - охарактеризувати основні прояви ендокринних дисфункцій та шляхи їх профілактики. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен</p> <p>знати: анатомо-фізіологічні характеристики залоз внутрішньої секреції;</p>	

механізми гормональної регуляції функцій в організмі людини;
фактори, які викликають та провокують ендокринні порушення;
основні прояви дисфункцій залоз внутрішньої секреції;
принципи профілактики порушень.

вміти:

застосувати теоретичні знання лекційного курсу в своїй майбутній педагогічній діяльності та на практичних заняттях;
визначати основні прояви порушення функцій гіпоталамо-гіпофізарної системи щитоподібної, шилковидної, виличкової, підшлункової, статевих залоз та наднирників;
застосувати набуті знання в своїй майбутній професійній діяльності для профілактики розвитку порушень функції залоз внутрішньої секреції у вихованців.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
практичні/лабораторні	4/18
Самостійна робота	54

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
III -й семестр	091 Біологія	2 курс	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	---------------	-------------	------------------

Змістовний модуль 1. Гормони залоз внутрішньої секреції.

Тема 1. Ендокринологія, як наука. Гормони та місце їх утворення в організмі. Основні функції гормонів. Рівні організації функції гормонів.	Лекція	Згідно списку літератур	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 2. Гіпоталамо- гіпофізарні захворювання. Акромегалія і гігантизм. Хвороба Іценко-Кушинга. Гіперпролактинемія. Гіпопітуїтаризм.	Лекція	Згідно списку літератур	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 3. Особливості щитоподібної залози. Анатомо-фізіологічні дані щитоподібної залози. Фізіологічна дія гормонів	Лекція	Згідно списку літератур	2 год	0	Згідно розкладу

щитоподібної залози. Тиреоїдні гормони.					
Тема 4. Захворювання щитоподібної залози. Діагностика. Нетоксичний зоб. Вузловатий зоб. Дифузний токсичний зоб.	Лекція	Згідно списку літератур и	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 1. Ендокринологія, як наука. Механізм дії гормонів	Практичне заняття	Згідно списку літератур и	2 год		Згідно розкладу
Тема 1. Хвороба Іценко-Кушинга. Акромегалія. Причини, прояви, профілактика.	Лабораторна	Згідно списку літератур и	2 год	5	Згідно розкладу
Тема 2. Щитоподібна залоза та її гормони. Механізм їх дії.	Лабораторна	Згідно списку літератур и	2 год		Згідно розкладу
Тема 3. Захворювання щитоподібної залози.	Лабораторна	Згідно списку літератур и	2 год	5	Згідно розкладу
Змістовний модуль 2. Порушення чоловічої та жіночої статеві функції.					
Тема 1. Підшлункова залоза. Анатомо-фізіологічні дані підшлункової залози. Гормони підшлункової залози та механізм їх дії.	Лекція	Згідно списку літератур и	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 4. Захворювання підшлункової залози. Класифікація цукрового діабету. Цукровий діабет I типу.	Лабораторна	Згідно списку літератур и	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 5. Захворювання підшлункової залози. Класифікація цукрового діабету. Цукровий діабет II типу.	Лабораторна				
Тема 3. Ендокринні порушення розвитку та функції статеві системи у жінок. Менструальний цикл. Полікістозні яєчники.	Лекція	Згідно списку літератур и	2 год	0	Згідно розкладу

Синдром полікістозних яєчників. Передменструальні розлади. Клімактеричні розлади. Посткастраційний синдром. Гірсутизм.					
Тема 4. Ендокринні порушення статевого дозрівання у хлопчиків. Передчасний статевий розвиток. Затримка статевого розвитку. Гіпогонадізм у чоловіків. Гінекомастія. Еректильна дисфункція.	Лекція	Згідно списку літератур и	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 2. Особливості підшлункової залози. Захворювання з підшлункової алози.	Практичне заняття	Згідно списку літератур и	2 год	5	Згідно розкладу
Тема 6. Порушення розвитку та функції статевої системи у жінок.	Лабораторна	Згідно списку літератур и	4 год	5	Згідно розкладу
Тема 7. Порушення статевого дозрівання у хлопчиків.	Лабораторна	Згідно списку літератур и	4 год	5	Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.</p> <p><i>Модульний контроль</i> (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.</p>
-----------------------------------	---

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену.
Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	добре	
70 - 79	C		
60 - 69	D	задовільно	
50 - 59	E		
26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Вимоги до письмової роботи Підсумкова письмова робота виконується у формі комплексної контрольної роботи.

Семінарські заняття

-

Умови допуску до підсумкового контролю

Студент допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище.

7. Політика курсу

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ РІШЕННЯ КОЛЕГІЇ від 13 грудня 2013 р. № 15

СТАН МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХВОРИХ З ЕНДОКРИННОЮ ПАТОЛОГІЄЮ ТА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ПРАКТИЧНОЇ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ

Заслухавши та обговоривши доповідь директора Департаменту реформ та розвитку медичної допомоги Міністерства охорони здоров'я України Хобзея М.К., виступи членів Колегії та учасників засідання щодо профілактики ендокринних захворювань, стану та якості надання сучасної медичної допомоги, забезпечення хворих ефективними та якісними лікарськими засобами тощо.

Колегія вирішила:

1. Визнати роботу Міністерства охорони здоров'я України стосовно формування та забезпечення реалізації державної політики щодо розвитку практичної ендокринології, медичного забезпечення хворих з ендокринною патологією такою, що потребує подальшого удосконалення.

2. Визнати пріоритетними напрямками діяльності:

2.1. Постійне проведення з урахуванням кращого досвіду української та світової медицини профілактичної роботи серед широких верств населення щодо раннього виявлення ендокринних захворювань;

2.2. Розвиток ендокринологічної служби відповідно до програми реформування системи медичного обслуговування, позитивного досвіду апробації механізмів та заходів; удосконалення системи безкоштовного забезпечення хворих з ендокринною патологією ліками, які потрібні за життєвими показаннями;

2.3. Ефективне медичне обслуговування та гарантоване забезпечення хворих на цукровий діабет лікарськими препаратами та виробами медичного призначення.

8. Рекомендована література

1. Боднар П.М. Ендокринологія. – Вінниця: Нова Книга, 2010р.- 464 ст.;
Єфімов А.С., Боднар П.М., Больова О.В. Енциклопедія: Підручник/За ред. А.С.Єфімова. – К. : Вища школа, 2004 – 494с.;

2. Посібник з ендокринології /Боднар П.М., Комісаренко Ю.І., Михальчишин Г.П. Посібник з ендокринології /: За ред. П.М. Боднара і С.Д. Максименка. – К.: Здоров'я, 2004. – 184с.;

Дедов И.И., Мельниченко Г.А., Фадеев В.Ф. Ендокринологія. Учебник.- М.: ГЭОТАР-Медиа. 2007. – 432с.;

3. Боднар П. М., Приступок О. М., Щербак О. В. Ендокринологія/За ред.проф. П. М. Боднара. –К.:Здоров'я, 2002. -512с. .

4. Волосовець О.П., Кривопустов С.П., Криворук І.М., Навчальний посібник з дитячої ендокринології – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 495 с.

5. Тронько М.Д., Боднар П.М., Ю.І. Комісаренко. Історія розвитку ендокринології в Україні. – К.: Здоров'я, 2004. – 68 с.

6. Пішак В.П., Хмара Т.В., Козуб М.М. Ембріогенез чоловічих статевих органів у нормі та патології - Чернівці : Медуніверситет, 2006. - 367 с. :

7. Резников А.Г., Пішак В.П., Косенко Н.Д. Пренатальний стресс и нейроэндокринная патология – Черновцы: Медакадемия 2004.- 320с.;

8. Зубкова С. Т., Тронько Н. Д. Сердце при эндокринных заболеваниях. К:

000»ДСГ Лтд», 2006. – 200с.

9. Сергієнко О.О., Єфімов А.С., Єфімов Д.А. Діабетична кардіоміопатія: - Львів-Київ: Кварт. 2007.- 341с.;

10. Тронько М.Д. Ковзун О.І. Пушкарьов В.М. Механізми регуляції стероїдогенезу в корі надниркових залоз. – К.: Центр навчальної літератури. 2006. – 304с.

11. Бібліотека

12. Читальний зал

13. <http://medicina.ua/>

Викладач _____ доцент Івасюк І.Й.